

Viite

Asia

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 12. - 13.1.2022

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous järjestetään Ranskan Brestissä 12.–13.1.2022. Suomea edustaa puolustusministeri Antti Kaikkonen. Kokouksessa on tarkoitus keskustella avaruudesta ja strategisesta kompassista. Strategista kompassia koskeva keskustelu käydään yhteisistunnossa ulko- ja puolustusministerien kesken. Lisäksi järjestetään illallinen Naton ja YK:n kanssa ei-valtiollisten ja valtiollisten toimijoiden vaikutuksista kriisinhallintaoperaatioihin.

Strateginen kompassi

Suomen kantoja strategiseen kompassiin on määritelty kattavasti UTP-kirjeessä (UTP 11/2020 vp) ja tämän jatkokirjeissä (UTPJ 8/2021 vp ja UTPJ 20/2021 vp). Suomen tavoitteena on laaja-alainen, riittävän poliittinen ja konkreettinen strateginen kompassi, joka kehittää ja vahvistaa EU:n yhteistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Tavoitteena on, että EU kykenee kantamaan vastuuta ja tuottamaan turvallisuutta laaja-alaisesti ja tehokkaasti. EU:n puolustusyhteistyön tavoitteiden saavuttaminen ja strategisen kulttuurin vahvistaminen edellyttävät selkeitä toimia. Uudet uhkat tulee jatkossakin sisällyttää EU:n puolustusalan toimien ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan suunnitteluun koko toimintaympäristö huomioden. Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija ja tarvittaessa kyvykäs käynnistämään ja toimeenpanemaan erilaisia, myös vaativia, operaatioita itsenäisesti. Nopean toiminnan joukkojen kehittämisessä on tärkeää, että EU:ssa ei luoda päällekkäisiä työkaluja. EU:n toimintakyvyn kannalta on oleellista, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Suomen tavoitteena on saada strategiseen kompassiin kirjaus tarvittavasta hybridityökalupakista, jonka keinovalikoimaa voitaisiin hyödyntää erityyppisiin hybridiuhkiin vastaamisessa sektorista riippumatta. On hyödyllistä, että EU on keskeinen toimija myös muissa yhteiskäyttöisissä ympäristöissä, kuten avaruudessa ja merialueilla. Suomi tukee EU:n kumppanuuksien monipuolistamista ja vahvistamista sekä räätälöityjen kumppanuuksien mallia.

Avaruus

Suomi tukee EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategian laatimista ja katsoo, että puolustuksen avaruustilannekuvaa tulee kehittää huomioden sen merkityksen kasvu. Puolustuksen tarpeet tulee huomioida uusissa avaruutta koskevissa EU-aloitteissa. Samaan aikaan on tärkeää, että avaruus huomioidaan entistä paremmin EU:n puolustusaloitteissa. Suomi korostaa, että johdonmukainen ja yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä.

Asialista:

Strateginen kompassi

s. 3

Avaruus

s. 4

Puolustusministeriö

TAVOITEMUISTIO

PLM2021-00073

PO Ilvesniemi Anna(PLM), Uljas
Ilmari(PLM)

16.12.2021

Asia

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 12 - 13.1.2022

Kokous/tapaaminen

Epävirallinen puolustusministerikokous 12.01.2022 - 13.01.2022

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n puolustusministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Ranskan Brestiin 12.–13.1.2022. Ensimmäinen kokouspäivä alkaa illallisella Naton ja YK:n kanssa ei-valtiollisten ja valtiollisten toimijoiden vaikutuksista kriisinhallintaoperaatioihin. Toisena kokouspäivänä on tarkoitus keskustella avaruudesta ja strategisesta kompassista. Alustavien suunnitelmien mukaan strategista kompassia koskeva keskustelu käydään yhteisistunnossa ulko- ja puolustusministerien kesken.

2. SUOMEN TAVOITE

Strateginen kompassi

Suomen kantoja aihealueeseen on määritelty valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNS 4/2020 vp), selonteossa EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp) sekä valtioneuvoston puolustusselonteossa (VNS 78/2021). Lisäksi kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea antoi suosituksia Suomen kriisinhallinnan kehittämiseksi (valtioneuvoston julkaisuja 2021:13). Suomen kantoja strategiseen kompassiin on määritelty tarkemmin UTP-kirjeessä (UTP 11/2020 vp) ja UTP-jatkokirjeissä (UTPJ 8/2021 vp ja UTPJ 20/2021 vp). Tiivistetysti:

- Suomen tavoitteena on laaja-alainen, riittävän poliittinen ja konkreettinen strateginen kompassi, joka kehittää ja vahvistaa EU:n yhteistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Tavoitteena on, että EU kykenee kantamaan vastuuta ja tuottamaan turvallisuutta laaja-alaisesti ja tehokkaasti.
- Suurvaltapoliitiikan kilpailun ja turvallisuusympäristön muutoksessa EU:n tulee asettaa selkeät tavoitteet turvallisuus- ja puolustusyhteistyölle. Suomen turvallisuudelle on keskeistä, että EU vastaa turvallisuusympäristön muutoksiin kokonaisvaltaisella ja kaikki ilmansuunnat kattavalla lähestymistavalla. EU:n puolustusyhteistyön tavoitteiden saavuttaminen ja strategisen kulttuurin vahvistaminen edellyttävät selkeitä toimia. Uudet uhkat tulee jatkossakin sisällyttää EU:n puolustusalan toimien ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan suunnitteluun koko toimintaympäristö huomioiden.
- Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija ja tarvittaessa kyvykäs käynnistämään ja toimeenpanemaan erilaisia, myös vaativia, operaatioita itsenäisesti. Kyky nopeaan ja tehokkaaseen päätöksentekoon ja toimintaan sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan osalta on EU:n turvallisuus- ja puolustustyön uskottavuuden kannalta keskeistä.

- Nopean toiminnan joukkojen kehittämisessä on tärkeää, että EU:ssa ei luoda päällekkäisiä työkaluja. EU:n toimintakyvyn kannalta on oleellista, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä.
- Suomi edistää yhteisten työkalujen kehittämistä hybridi- ja kyberuhkiin vastaamiseksi. Suomen tavoitteena on saada strategiseen kompassiin kirjaus tarvittavasta hybridityökalupakista, jonka keinovalikoimaa voitaisiin hyödyntää erityyppisiin hybridiuhkiin vastaamisessa sektorista riippumatta. On hyödyllistä, että EU on keskeinen toimija myös muissa yhteiskäyttöisissä ympäristöissä, kuten avaruudessa ja merialueilla.
- Suomi tukee EU:n kumppanuuksien monipuolistamista ja vahvistamista sekä räätälöityjen kumppanuuksien mallia. EU:n ja Naton välinen ja transatlanttinen yhteistyö ovat tärkeitä Euroopan turvallisuuden vahvistamiseksi ja EU:n intressien edistämiseksi.

Avaruus

Suomen kantoja aiheeseen on linjattu strategisen kompassin UTP-jatkokirjeessä sekä EU:n avaruuspolitiikkaa käsittelevässä E-kirjeessä (E 131/2021 vp)

- Suomi tukee EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategian laatimista ja katsoo, että puolustuksen avaruustilannekuvaa tulee kehittää huomioiden sen merkityksen kasvu.
- Puolustusalan toimijoiden osallistumista EU:n avaruusohjelman pilareihin ja niihin liittyviin tutkimusohjelmiin tulee edistää. Puolustuksen tarpeet tulee huomioida uusissa avaruutta koskevissa EU-aloitteissa esimerkiksi tiedonsiirtojärjestelmien, paikantamisteknologian, tiedustelukyvykkyyden ja avaruustilannekuvan kehittämiseksi. Samaan aikaan on tärkeää, että avaruus huomioidaan entistä paremmin EU:n puolustusaloitteissa.
- Suomi korostaa, että johdonmukainen ja yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä.
- Suomi korostaa, että pitkäjänteinen tutkimus- ja kehitysrahoitus sekä innovaatioympäristön tukeminen ovat avainasemassa kilpailukykyisen avaruusalan edistämisessä. Paras avaruussosaaminen kasvaa kansainvälisissä avaruushankkeissa, joten niiden tukeminen suoraan edistää globaalia vaikuttavuutta ja laaja-alaista kilpailukykyistä avaruussosaamista, jota voidaan hyödyntää sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.
- Olennaista on kehittää myös ratkaisuja, jotka edistävät avaruussektorin omaa ympäristöystävällisyyttä ja varmistavat järjestelmien kyberturvallisuuden.
- Suomi painottaa myös arktisten alueiden erityistarpeita sekä avaruusjärjestelmien palvelutuotannon laadun ja saatavuuden varmistamista pohjoisilla alueilla. Avaruusratkaisuilla voidaan vastata useisiin arktisen alueen tarpeisiin esimerkiksi ilmastomuutoksen, avaruussään, turvallisuuden ja tietoliikenneyhteyksien näkökulmasta.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulko- ja puolustusministerit ovat keskustelleet kompassista kokouksissaan säännöllisesti ja Eurooppa-neuvosto antoi ohjausta työlle helmikuussa 2021. Ulko- ja puolustusministerit keskustelivat strategisen kompassin ensimmäisestä luonnoksesta marraskuun ulkoasianneuvostossa. Lisäksi päämiehet

keskustelivat kompassista joulukuun Eurooppa-neuvostossa. Nyt käytävässä keskustelussa on tarkoitus keskustella strategisen kompassin toisesta luonnoksesta. EU:n ulkosuhdehallinto (EUH) ei ole vielä jakanut asiakirjaa. Lopullinen asiakirja on tarkoitus hyväksyä maaliskuussa ulko- ja puolustusministerien toimesta neuvostossa, minkä jälkeen kompassi käsitellään vielä Eurooppa-neuvostossa 24.–25.3.2021.

Tämä neuvostopaketti on käsitelty puolustusjaoston (EU 11) kirjallisessa menettelyssä 3.–5.1.2022 sekä EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 11–12.1.2022.

4. TAUSTA

Strateginen kompassi

Strategisen kompassin tavoitteena on tarkentaa ja täsmentää EU:n globaalistrategiassa ja sitä seuranneissa marraskuun 2016 neuvoston päätelmissä yhteisesti hyväksytyjä tavoitteita kriisinhallinnan, kumppanien tukemisen ja Euroopan unionin ja sen kansalaisten suojelun osalta. Kompassilla pyritään myös varmistamaan, että viime vuosina käynnistetyillä puolustusaloitteilla saavutetaan toivottuja tuloksia. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun EU:ssa toteutetaan arviointi- ja ohjausprosessi EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön alalla. Tavoitteiden saavuttamista on tarkoitus jatkossa arvioida vuosittain Eurooppa-neuvostossa korkean edustajan (komission ja Euroopan puolustusviraston kanssa laatiman) raportin pohjalta. Lisäksi päivitetyn uhka-arvion pohjalta korkea edustaja voisi vuonna 2025 ehdottaa kompassin uudistamista.

Strategisen kompassin ensimmäinen luonnos jakautuu toimintaympäristön kuvaukseen ja neljään sisältökokonaisuuteen, jossa kussakin esitetään konkreettisia toimia aikatauluineen. Monet teemat ja käsiteltävät asiat huomioidaan läpileikkaavasti, eikä asioiden yksiselitteistä sijoittamista vain tiettyihin sisältökokonaisuuksiin ole mahdollista tehdä.

Toimintaympäristön kuvaus, joka käsittelee muuttunutta globaalia ympäristöä ja sen vaikutuksia EU:n turvallisuuteen. Toimintaympäristön kuvaus kattaa sekä EU:n lähiympäristön että globaalin toimintaympäristön muutokset.

1. **Toimintakyvyn kehittämistä** koskeva osuus kattaa sekä kriisinhallinnan että keskinäisen avunannon. Kriisinhallinnan osalta pyritään vahvistamaan unionin valmiutta kokonaisvaltaiseen ulkoiseen toimintaan ja nostamaan tavoitetasoa. Keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa kriisinhallintarakenteiden, rahoituksen, harjoitusten, joukkojenmuodostuksen ja nopean toiminnan kehittäminen.
2. **Suojelun** alla käsiteltäviä kokonaisuuksia ovat resilienssiin ja yhteiskäyttöympäristöihin liittyvät teemat kuten mm. kyber- ja hybridiuhat, avaruuden ja puolustuksen yhteydet, merellinen turvallisuus, energiaturvallisuus ja ilmastonmuutos. Kompassin avulla on tarkoitus kattaa teemoja, joita globaalistrategian hyväksymisen aikaan oli pohdittu vain vähän turvallisuus- ja puolustuskäytännöstä.
3. **Suorituskykyjen kehittäminen** kattaa sekä siviili- että sotilaspuolen. Sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä pyritään ohjaamaan huomioiden myös uudet puolustusaloitteet, kuten pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY), EU:n puolustusrahasto (EDF) ja puolustuksen vuosittain arviointi (CARD) muodostama kokonaisuus. Siviilikriisinhallinnassa työtä suorituskykyjen kehittämiseksi jatketaan vuonna 2018 tehdyn ja vuonna 2023 hyväksyttävän uuden ns. EU:n siviilikriisinhallinnan kompaktisopimuksen pohjalta. Osio kattaa myös kriittisen infrastruktuurin, huoltovarmuuden ja uudet teknologiat.

4. **Kumppanuuksia** pyritään kehittämään aiempaa strategisemmin.

Strategisen kompassin ei ole tarkoitus korvata tai avata vuoden 2016 EU:n globaalistrategiaa tai keskeisiä turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä määrittäviä asiakirjoja tai aloitteita. Lähtökohta on, että mietitään tapoja saavuttaa, tarkentaa ja kehittää aiemmin yhteisesti sovittua tavoitetasoa.

Kompassilla haetaan nyt konkreettisia toimia aiemmin sovitun melko yleisluonteisen tavoitetason saavuttamiseksi ja synergioita eri toimien välillä. Kompassilla halutaan myös jäsentää turvallisuus- ja puolustusaloitteista syntyvää kokonaiskuvaa, jotta aloitteilla saavutettaisiin haluttu lopputulos.

Avaruus

Strategisessa kompassissa on tunnistettu avaruus keskeiseksi yhteiskäyttöympäristöksi, johon EU:n pääsy tulee jatkossakin varmistaa. Komissio on tunnistanut tarpeen huomioida myös turvallisuuden ja puolustuksen näkökulmat EU:n avaruuspolitiikassa, ml. EU:n avaruusohjelmassa. Tavoitteena on varmistaa, että EU kykenee toimimaan jatkossakin entistä kilpaillummassa ja haastetummassa avaruudessa sekä edistämään avaruudessa turvallista ja rauhanomaista toimintaa. Keskeistä on myös kyetä suojaamaan kriittinen infrastruktuuri, joka yhä enenevässä määrin perustuu avaruusteknologiaan.

EU:n avaruuspolitiikasta vastaa Euroopan komission puolustusteollisuuden ja avaruuden pääosasto, DG DEFIS (*Defence Industry and Space*). EU:n avaruusohjelmaan kuuluvat navigaatiosatelliittijärjestelmä Galileo, alueellinen satelliittinavigointijärjestelmä EGNOS ja maanhavainnointijärjestelmä Copernicus, avaruuden tilannekuvaa tuottava Space Situational Awareness sekä viranomaisten turvallinen viestintäpalvelu Govsatcom.

Avaruusohjelman tavoitteena on tuottaa huippulaatuista ajantasaista avaruusdataa ja tietoa sekä näihin perustuvia palveluita kaikkien EU-kansalaisten eduksi ja useiden muiden politiikka-alueiden tueksi, vahvistaa EU:n riippumattomuutta ja kansainvälistä roolia vahvana avaruustoimijana ja edistää tieteellistä ja teknistä kehitystä sekä eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä, innovatiivisuutta ja kestäväää kasvua. EU:n avaruusohjelma tukee ja täydentää useita muita EU:n politiikka-alueita mukaan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka.

LIITTEET

Asiasanat	avaruus, puolustuspolitiikka, YTPP, kriisinhallinta
Hoitaa	LVM, PLM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, PE, SM, STM, VM, VNK